

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**ФАКУЛЬТЕТ СОЦІАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ПСИХОЛОГІЇ
КАФЕДРА ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

магістра

на тему **«ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ У ДІТЕЙ СТАРШОГО
ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ»**

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0122-з
спеціальності 012 «Дошкільна освіта»
освітньо-професійної програми «Дошкільна освіта»
І. М. Демиденко

Керівник: доцент кафедри дошкільної та початкової
освіти, к. пед. н. _____ А. Ф. Курінна

Рецензент: доцент кафедри дошкільної та початкової
освіти, к. пед. н. _____ Ю. Є. Зубцова

Запоріжжя
2023

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет соціальної педагогіки та психології
Кафедра дошкільної та початкової освіти
Рівень вищої освіти магістерський
Спеціальність 012 «Дошкільна освіта»
Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
« ____ » _____ 2023 року

**ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ**

Демиденко Інесі Миколаївні

- 1. Тема роботи:** «Формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку»
керівник роботи Курінна Алла Феліксівна, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти, кандидат педагогічних наук.
затверджена наказом ЗНУ від «26» вересня 2023 р. № 1504-с
- 2. Строк подання студентом роботи:** 23 листопада 2023 р.
- 3. Вихідні дані до роботи:** матеріали педагогічної практики, курсових робіт
- 4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що належить розробити):** уточнити зміст, функції та структуру базових понять дослідження; визначити тенденції розвитку медіаосвіти в Україні, що впливає на формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку; розробити та науково обґрунтувати програму формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.
- 5. Перелік графічного матеріалу:** 1 таблиця «Порівняльна характеристика інноваційних моделей навчання».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Дата, підпис	
		Завдання видав	Завдання прийняв
Вступ	Курінна А. Ф.	12.04.23 р.	12.04.23 р.
Розділ 1	Курінна А. Ф.	23.05.23 р.	23.05.23 р.
Розділ 2	Курінна А. Ф.	05.09.23 р.	05.09.23 р.
Висновки	Курінна А. Ф.	11.10.23 р.	11.10.23 р.

7. Дата видачі завдання: 03.02.23 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ п/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Збір та систематизація матеріалу	січень-лютий	виконано
2	Написання вступу	квітень	виконано
3	Написання першого розділу	травень-червень	виконано
4	Написання другого розділу	серпень-вересень	виконано
5	Написання висновків	жовтень	виконано
6	Оформлення роботи, рецензування	листопад	виконано
7	Захист	грудень	

Студент _____ І. М. Демиденко
(підпис) (прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ А. Ф. Курінна
(підпис) (прізвище та ініціали)

Нормоконтроль пройдено

Нормоконтролер _____ Т. В. Турбар
(підпис) (прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 37 с., 1 таблиця, 33джерел.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та дослідити результативність використання розробленої програми з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку в умовах освітнього закладу.

Об'єкт дослідження: процес формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: програма формування основ медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження: емпіричні – моделювання, спостереження, бесіди, анкетування; теоретичні – аналіз даних з основних категорій дослідження; вивчення, аналіз і синтез, педагогічних джерел, навчально-методичної літератури та нормативно-правових документів; порівняння, систематизація й узагальнення теоретичних і методичних засад з досліджуваної проблеми.

Теоретичне значення: дослідження полягає в розробленні та науковому обґрунтуванні програми формування основ медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення: розроблена і впроваджена в навчальний процес програма формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку може використовуватись вихователями закладів дошкільної освіти та в процесі підготовки майбутніх вихователів до роботи з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.

Галузь використання: заклади дошкільної освіти, заклади вищої освіти.

МЕДІАГРАМОТНІСТЬ, ДІТИ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ,
МЕДІАОСВІТА, ІГРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ, ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПРОГРАМА

SUMMARY

Demydenko I. M. Formation of media literacy in children of older preschool age

The qualifying work consists of an introduction, 2 parts, a conclusion, and a list of references (33 titles).

As a result of the study, the problem of developing media literacy in children of senior preschool age was identified. The introduction of media education in preschool educational institutions is provided for by the Basic Component of Preschool Education as a variable component. In 2010, the Concept for the Introduction of Media Education in Ukraine was developed.

The purpose of the study is to theoretically substantiate and experimentally test the method of developing media literacy in children of senior preschool age in an educational institution.

In accordance with the purpose of the qualifying work, the following tasks were developed:

1. Determine the degree of development of the problem in pedagogical theory and practice, determine the conditions and ways of its effective solution.
2. To find out the essence, content and features of the formation of media literacy in older preschoolers and substantiate the potential capabilities of gaming technologies as an optimal psychological and pedagogical tool that promotes the formation of media literacy in older preschoolers.
3. Develop and theoretically substantiate a program for developing media literacy for children of senior preschool age.

Object of study: the process of developing media literacy in children of senior preschool age.

Subject of research: a program for developing the foundations of media literacy for children of senior preschool age.

The result of the work on the qualifying work is a developed program for media

education for children of senior preschool age. Its effectiveness has been proven experimentally. Various methods of developing media literacy in children of senior preschool age were also considered. Summing up the results of the work carried out, it can be noted that it is necessary to expand the theoretical basis of media education, conduct additional training, and also expand the material and technical base of educational institutions.

The first section, “Theoretical and methodological principles of developing media literacy in children of senior preschool age,” examines the concept of media literacy and media education. The features of the formation of media literacy in children of senior preschool age and critical thinking are also considered. Methods for developing media literacy are also discussed.

The second section, “Experimental testing of the program for the formation of media literacy in children of senior preschool age,” describes the program for the formation of media literacy, its goals, objectives, and methods of work. The second subparagraph sets out the principles of monitoring the process of developing media literacy in children of senior preschool age.

Keywords: media literacy, children of older preschool age, media education, game technologies, experimental program.

ЗМІСТ

Вступ.....	8
Розділ 1. Теоретико-методологічні засади формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.....	11
1.1. Особливості формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.....	11
1.2. Методи формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.....	15
Розділ 2. Експериментальна перевірка програми формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.....	22
2.1. Теоретичне обґрунтування програми формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.....	22
2.2. Моніторинг процесу сформованості медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.....	35
Висновки	44
Список використаних джерел.....	45

ВСТУП

Наш світ змінюється і глобалізується. З появою телебачення, комп'ютерних технологій доступ до інформації став набагато доступнішим для багатьох верств населення. У тому числі й для дітей старшого дошкільного віку. Все частіше ми можемо спостерігати дітей з гаджетами у руках. Тому дуже важливо розвивати вміння фільтрувати отриману інформацію з будь-яких джерел. Через це активно впроваджується та модернізується медіаосвіта.

Серед українських вчених питання медіаосвіти досліджували: Н. Ашиток, Н. Гавриш, О. Качури, Р. Кондратенко, О. Кравчишин, К. Крутій, О. Олійник, О. Полєвікова, Ю. Семеняко, О. Соцька, Т. Чашки, О. Янкович тощо.

Р. Кондратенко визначила форми й методи роботи вихователя з дітьми у ЗДО: слухання художніх творів із подальшим програванням сюжетів; розгляд картинок та створення своїх творів мистецтва; виконання пізнавально-розвивальних завдань; створення свого медіапродукту (журналу, газети, листівки).

У розвитку дошкільної медіаосвіти вагомими є ідеї класика педагогіки - В. Сухомлинського про використання засобів навчання й виховання особистості дитини.

Впровадження медіаосвіти в закладах дошкільної освіти передбачено у «Базовому компоненті дошкільної освіти» [1] як варіативна складова. У 2010 році була розроблена «Концепція впровадження медіаосвіти в Україні». У 2016 році була випущена нова редакція зазначеної концепції.

У «Концепції впровадження медіаосвіти зазначено»:

1. Впровадження медіаосвіти у закладах дошкільної освіти спрямовано на збалансований естетичний та інтелектуальний розвиток особистості дитини (включаючи різні форми інтелекту, зокрема емоційний, соціальний і практичний інтелект).

2. Забезпечення її захисту від агресивного медіасередовища (у тому числі

від інформаційного «сміття», не відповідних віковим можливостям психіки дитини інформаційних впливів, зокрема продукції, що містить елементи насильства, жахів, еротики).

3. Уміння орієнтуватись, вибрати й використовувати адаптовану відповідно до вікових норм медіапродукцію [16].

Не дивлячись на активне впровадження медіаосвіти в Україні, ми можемо спостерігати низький рівень медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку, відсутність матеріально-технічної та недостатньо розвинену теоретичну базу. Також важливо враховувати, що медіапростір постійно змінюється, тому освітянам важливо швидко підлаштовуватись під запити суспільства змінюючи та підбираючи найефективніші методи розвитку медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Також зі змінами суспільства змінюються і самі діти, їм вже стають нецікаві старі форми навчання, тому активно вводяться інтерактивні методи навчання з залученням сучасних технологій та різних інформаційних джерел. Саме тому важливим завданням для педагога є підготовка дітей до роботи з цими джерелами, навчити вибрати та використовувати різні види медіапродукції без шкоди для психоемоційного стану дитини. Для цього потрібно створювати нові програми та методи їх реалізації які будуть адаптовані під особливості розвитку сучасного покоління вихованців. Підсумовуючи ми можемо зазначити, що тема дослідження є актуальною.

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та дослідити результативність використання розробленої програми з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку в умовах освітнього закладу.

Відповідно до мети кваліфікаційної роботи були розроблені наступні завдання:

1. Визначити ступінь розробленості проблеми в педагогічній теорії та практиці, визначити умови та шляхи її ефективного вирішення.

2. З'ясувати сутність, зміст та особливості формування медіаграмотності

дітей старшого дошкільного віку та обґрунтувати потенційні можливості ігрових технологій як оптимального психолого-педагогічного засобу, що сприяє формуванню її основ у сучасному ЗДО.

3. Розробити й теоретично обґрунтувати програму формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

4. Підготувати організаційно-методичні рекомендації щодо реалізації програми формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку в освітній діяльності закладів дошкільної освіти

Об'єкт дослідження: процес формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.

Предмет дослідження: програма формування основ медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Методи дослідження: емпіричні – моделювання, спостереження, бесіди, анкетування; теоретичні - аналіз даних з основних категорій дослідження; вивчення, аналіз і синтез, педагогічних джерел, навчально-методичної літератури та нормативно-правових документів; порівняння, систематизація й узагальнення теоретичних і методичних засад з досліджуваної проблеми.

Теоретичне значення: дослідження полягає в розробленні та науковому обґрунтуванні програми з формування основ медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

Практичне значення: розроблена і впроваджена в навчальний процес програма з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку може використовуватись вихователями закладів дошкільної освіти та в процесі підготовки майбутніх вихователів до роботи з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

1.1. Особливості формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку

Особливості формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку пов'язані з рівнем їх психофізичного розвитку, можливістю сприймати та аналізувати інформацію. Через відсутність життєвого досвіду та можливості критичного мислення виникають складнощі у формування медіаграмотності. Однак перевагою є те, що у цьому віці у дітей активно розвивається мислення, різні психічні процеси – тому дітям вдається швидше засвоїти нову інформацію.

О. Семенов зазначає: «Мозок дитини складається з клітин двох типів: нейронів, які взаємодіють один з одним і з іншими органами тіла, та гліальних клітин, які забезпечують роботу мозку, а їх кількість приблизно в 10 разів перевищує кількість нейронів. Швидкими темпами відбувається ріст дендритів та аксонів, постійно утворюються нові синапси» [23, с. 54].

Тому ми можемо зробити висновок, що діти старшого дошкільного віку готові до сприйняття й опрацювання значної кількості інформації.

Починаючи зі старшого дошкільного віку діти можуть помічати елементарні причинні залежності та робити певні висновки, встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, доводити істинність своїх думок, розмірковувати над подіями, які відбуваються в довкіллі.

У цьому віці важливо організовувати розвивальні заняття для дітей. Якщо 5–6-річних дошкільників навчають спостерігати та робити висновки (наприклад, розрізняти, які предмети плавають, а які тонуть, за яких умов на зрізаних гілках тополі раніше з'являються листочки, порівнювати форму знаряддя з умовами його використання), у них відбуваються значні зрушення в розвитку мислення.

Діти навчаються шукати й встановлювати найістотніші ознаки в предметах і явищах, знаходити істотні залежності, зв'язки між ними, у них швидко розвиваються логічні форми мислення [13, с. 213–214].

Найсуттєвішою особливістю мислення дитини дошкільного віку є пов'язаність із дією перших узагальнень (дитина мислить «діючи»). Наприклад, коли 4–5-річній дитині пропонують визначити спільне і відмінне між м'ячиком і кубиком, їй швидше і легше це зробити, тримаючи їх у руках, і дуже важко – подумки.

Особливістю мислення дітей старшого дошкільного віку є його наочність. Коли дитина мислить, вона спирається на свій власний життєвий досвід та спостереження.

Т. Браїлко, з'ясувала, що «критичність розуму характеризується вмінням об'єктивно оцінювати свої та чужі думки, ретельно доводити та всебічно перевіряти всі висунуті гіпотези. Діти, в яких розвинена ця властивість, прагнуть перед тим, як що-небудь зробити, усе ретельно перевірити, і якщо одна з думок не витримує перевірки, вони не вагаючись відкидають її та шукають нову, більш правильну» [2, с. 10].

У старшому дошкільному віці діти проявляють активний пізнавальний інтерес, у них висока мотивація до пізнання навколишнього світу [3]. Тому важливо закріпити та підтримати бажання дітей вчитися та пізнавати нове. Так ми сформуємо фундамент для подальшого навчання.

Мислячи конкретно, дошкільники схильні багато що розуміти буквально. Тому вони часто неправильно розуміють слова, вжиті в абстрактному і переносному значеннях [2, с. 15].

У старшому дошкільному віці ми закладаємо основи критичного мислення. При цьому важливо дотримуватись педагогіки партнерства.

Перешкодами у формуванні медіаосвіти у старшому дошкільному віці є: конкретність мислення, легкість піддавання сугестії дітей дошкільного віку.

Під час занять з медіаосвіти ми використовуємо різні медіа. Однак дитина не має проводити багато часу біля телевізора та комп'ютера. Тому під час заняття

роботу з гаджетами ми маємо мінімізувати.

В освітній лінії «Комп'ютерна грамота» зазначається, що дитина має бути обізнаною з комп'ютером, володіти елементарними прийомами роботи ним, дотримуватися правил безпечної поведінки під час роботи з комп'ютером [1].

У старшому дошкільному віці у дітей активно розвиваються всі розумові операції; для них притаманна критичність розуму, здатність об'єктивно оцінювати свої та чужі думки, доводити та перевіряти інформацію.

Знаючи особливості мислення та засвоєння інформації дітьми старшого дошкільного віку, ми можемо ефективно підготуватися до занять з медіаосвіти.

Під час навчання дітей дошкільного віку важливо пам'ятати, що дитині потрібно закріплювати отриманий матеріал через дію. Це означає, що для дитини важливо не просто почути теоретичний матеріал, а і використати його у практичній діяльності.

При підготовці до будь-якого заняття, в тому числі й з формування медіаграмотності важливо пам'ятати, що діти старшого дошкільного віку легше сприймають інформацію через наочність. Тому вихователь має не просто розповідати матеріал, а і підкріплювати його ілюстраціями, схемами, таблицями та ін. Добре якщо вихователь використовує презентації.

Провідною діяльністю дітей старшого дошкільного віку залишається гра. Важливо використовувати елементи гри у своїх заняттях. Різні дидактичні ігри на логіку, пазл, квести, конкурси викликають позитивний відгук у дошкільників, роблять заняття цікавим не лише для дітей, а й для педагога і найголовніше такі ігри викликають у дітей яскраві позитивні емоції, через це краще запам'ятовується вивчений матеріал [5].

Також неможливе формування медіаграмотності без використання медіапродукції (різноманітні фільми, газетні статті й т. д.). Тому важливо використовувати її у роботі з дітьми, надаючи можливість дітям аналізувати та критично оцінювати отриманий матеріал. Дуже добре влаштовувати дискусії з приводу переглянутого фільму чи прочитаної статті. Так вихователь матиме змогу перевірити рівень сформованості медіаграмотності та критичного

мислення у своїх вихованців.

Проводячи роботу за комп'ютером важливо пам'ятати про гігієну роботи за ним, ознайомити дітей з цими правилами та доступно пояснити їм чому важливо дотримуватись наведених норм.

Заняття за комп'ютером проводять в дні з найвищою працездатністю один раз в день і не частіше 3 разів на тиждень. Тривалість роботи за комп'ютером, для дітей 5 років не повинна перевищувати 10 хв, для дітей від 6 до 7 років 15 хв [22].

Розвивати медіаграмотність дітей можна не лише на заняттях з медіаосвіти, а й проводячи комбіновані та профільні заняття, які будуть містити пошуковий елемент, аналіз різної медіапродукції з теми заняття.

Позитивний вплив на розвиток медіаграмотності, критичного мислення, вміння співпрацювати у команді, закріплення знань з вивченої теми має введення у навчальний процес проектної діяльності. Важливо при виконанні такого типу роботи надати дітям можливість проявити себе, свою творчість, підштовхнути їх на використання різних джерел інформації, таких як дитяча наукова література, кіно, а не лише статті з інтернету [9].

Важливо навчати дітей і на власному прикладі. Демонструвати дітям доступні для них способи пошуку, аналізу, перевірки інформації. Можна попросити дітей допомогти знайти певний матеріал до заняття, а потім разом його проаналізувати. Таким чином педагог демонструє свою довіру до дітей, створює підґрунтя до партнерської діяльності.

Підсумовуючи, ми можемо визначити такі особливості формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку:

- виклад матеріалу має бути конкретним, лаконічним, використовувати потрібно поняття, які зрозумілі дітям, пояснювати матеріал простими словами;
- використання наочності під час заняття допомагає дітям запам'ятати матеріал;
- не можна використовувати поняття в переносному сенсі, діти вас не

зрозуміють, а навпаки заплутуються;

- провідна діяльність дітей - гра, тому заняття мають проходити в ігровій формі;
- найкраще діти запам'ятовують під час діяльності, тому важливо не просто проговорити матеріал, а дати дітям можливість використати його у практичній діяльності;
- потрібно мотивувати дітей користуватися різними джерелами інформації, порівнюючи та аналізуючи отриманий результат.

1.2. Методи формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку

Існує три основні групи методів, які використовуються під час будь-яких занять: наочні, словесні та практичні. Заняття з медіаосвіти не є виключенням. Пропонуємо розглянути кожен групу більш детально.

- наочні методи. До них відносяться ілюстрації, презентації, спостереження та інші;
- практичні методи. Досліди, вправи, практичні роботи, експерименти, дослідницька діяльність дітей;
- словесні методи. Лекції, доповіді, бесіди, розповіді, пояснення, інструктажі.

Під час проведення занять, для кращого засвоєння дітьми матеріалу який надає вихователь, важливо залучати різні види пам'яті, тому потрібно використовувати кожен з наведених груп об'єднуючи їх.

Методи навчання також поділяють на такі групи:

- класичні (традиційні) методи навчання;
- інноваційні;
- інтерактивні (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Порівняльна характеристика інноваційних моделей навчання [15]

Інноваційні моделі навчання	Ключові особливості	Характеристика традиційної моделі, що розвивається
Контекстне навчання	Інтеграція різних видів діяльності дітей: навчальної, практичної. Створення умов, максимально наближених до реальних	Збільшення частки практичної роботи
Імітаційне навчання	Використання ігрових та імітаційних форм навчання	Збільшення частки активних методів навчання (імітації й імітаційні ігри)
Проблемне навчання	Ініціювання самостійного пошуку (дитиною) знань через проблематизацію (викладачем) навчального матеріалу	Зміна характеру навчального завдання і навчальної праці (з репродуктивного на продуктивний, творчий)

Закінчення таблиці 1.1

Модульне навчання	Зміст навчального матеріалу жорстко структурується з метою його максимально повного засвоєння, з використанням обов'язкових блоків вправ і контролю за кожним фрагментом	Специфічна організація навчального матеріалу в найбільш стислому і зрозумілому для дитини вигляді
Повне засвоєння знань	Розроблення варіантів досягнення навчальних результатів (на основі зміни параметрів умов навчання) для учнів з різними здібностями	Увага на фіксації результатів навчання
Дистанційне навчання	Широкий доступ до освітніх ресурсів, гранично опосередкована роль викладача та самостійна й автономна роль учня	Використання новітніх інформаційно-комунікаційних засобів і технологій

До традиційних відносяться раніше перераховані методи. Під час використання традиційної моделі викладання відбувається інформаційно-ілюстративна діяльність вчителя (розповідь, демонстрація, лекція) і репродуктивна діяльність учнів. Основним мінусом даної моделі викладання є відсутність пошукової діяльності дітей, вони транслують те, що їм надав педагог. Але якщо об'єднати класичні методи з інноваційними та (або) інтерактивними ми отримаємо абсолютно новий підхід до викладання медіаосвіти, підвищимо рівень засвоєння матеріалу та зробимо заняття цікавими

для дітей.

До інноваційних методів навчання, які дозволяють використовувати нові технології викладання відносять: контекстне навчання, імітаційне навчання, проблемне навчання, модульне повне засвоєння знань, дистанційне навчання.

Під час використання інтерактивних методів навчання активно взаємодіють між собою не лише педагог та дитина, а також усі діти між собою. До інтерактивних методів навчання відносять: мозковий штурм, рольові ігри, інсценування, аналіз історій, виготовлення постерів і флаєрів, взаємонавчання, дебати, обговорення у колі.

Пропонуємо розглянути дані методи більш детально:

- мозковий штурм: учні спонтанно висувають ідеї на задану тему. На першому етапі записують усі ідеї. Потім їх можна класифікувати або використовувати для подальшого аналізу;

- рольові ігри/ інсценування: учні розподіляють ролі та діють за сценарієм. Ефективний метод апробації різних моделей поведінки «під маскою». Надає можливість відпрацювати отримані навички [10];

- аналіз історій: використання реальних і вигаданих історій, міфів, легенд, притч, казок та віршів ефективно для досягнення бажаних змін на рівні ставлень, переконань, усвідомлення і переоцінки цінностей;

- виготовлення постерів/флаєрів: розвиток креативності, навичок адвокації, вміння працювати з матеріалом;

- взаємонавчання: ефективна форма засвоєння знань, коли учні опрацьовують відповідний матеріал (самостійно або у групах), а потім навчають інших. Роль учителя – перевірити рівень засвоєння матеріалу, підсумувати вивчене;

- дебати: розвиток уміння відстоювати свою позицію з повагою до опонента. Потребує високої кваліфікації вихователя, для контролю за дебатами, щоб вони пройшли як планував педагог. Для дітей старшого дошкільного віку цей метод може бути складним, тому потрібно кожному вихователю проаналізувати чи готова його група до дебатів та, можливо, використовувати

якийсь елемент з даного методу, не проводячи повноцінних дебатів;

- обговорення в колі: кожен учасник має змогу висловитися з певної проблеми. У великих групах краще проводити цю вправу, попередньо об'єднавши дітей у 3-4 групи, і назагал вислуховувати лише представників груп.

Під час вибору методів формування медіаграмотності дітей дошкільного віку важливо звертати увагу на рівень знань дітей, на сам матеріал, який вихователь збирається надати дітям, активність дітей та рівень їх концентрації під час занять. Також на вибір методів впливає мета заняття [19].

Наприклад, якщо ми тільки починаємо знайомити дітей з певною темою - найкращим варіантом будуть наочно-словесні методи, для закріплення матеріалу підійдуть інтерактивні методи такі як мозковий штурм чи взаємонавчання. Для повторення можна використати рольові ігри, виготовлення флаєрів, обговорення, дебати.

Як вже зазначалося, провідною діяльністю дітей старшого дошкільного віку є гра, тому важливо використовувати ігрові технології під час навчального процесу.

Ігрові технології навчання – це особливий метод навчання, який передбачає засвоєння навчального матеріалу та змісту освіти, формує взаємодію педагога і здобувача освіти за допомогою гри, а також допомагає знайти та отримати бажану ціль, тобто досягти певного результату [20].

Ігрова діяльність забезпечує пізнання дитиною навколишнього світу, породжує нові потреби, стимулює виникнення у дітей почуттів, активізує волю, є найважливішим джерелом опанування досвідом міжособистісних відносин та поведінки. Причому вирішальне значення надає не взагалі діяльність, а провідна діяльність, у якій дитина найповніше розкриває свої можливості та найефективніше засвоює соціально-культурний досвід. При формуванні медіаграмотності дітям важливо засвоїти соціально-культурний досвід, тому що це дає можливість аналізувати інформацію, вибирати те, що прийнято саме у тому соціально-культурному оточенні у якому знаходиться дитина.

Загальновизнаним є факт закріплення статусу провідної діяльності дітей

дошкільного віку за грою (Л. Венгер, Л. Вигоцький, Л. Леонт'єв, В. Мухіна, Л. Обухова, Д. Ельконін тощо).

Гра – це своєрідний, властивий дошкільному віку спосіб засвоєння суспільного досвіду. У грі дитина засвоює життєвий досвід, при цьому відбуваються значні зміни в її психіці, що готують перехід до нової вищої стадії розвитку [25].

Гра для дітей – це спосіб пізнання світу. У грі діти розвивають важливі компетентності, які будуть їм необхідні протягом усього життя. Під час гри дитина повністю занурюється у процес, бере на себе відповідальність, стає цілеспрямованою, відчувається комфортно, радісно, а головне – має можливість ініціювати діяльність і розвивати власну ідею, активно взаємодіяти з іншими учасниками гри й в такий спосіб навчатися.

Як результат у дітей добре розвинені навички спілкування, командної роботи, вміння генерувати нові ідеї, проявляти ініціативу, критично мислити та оперувати інформацією. Коли діти навчаються через гру, вони - вмотивовані, з упевненістю намагаються вирішити складні завдання, експериментують, досліджують, ставлять запитання, творчо мислять, створюють щось нове, і не бояться помилитися.

До ігрових технологій які ми використовуємо під час формування медіаграмотності дітей відносяться: ігри-вправи, ігрова дискусія, ігрова ситуація, рольові, ділові, навчальні ігри, комп'ютерні ділові ігри [23].

- ігри вправи – це вправи у яких використовується елемент гри;
- ігрова дискусія – схожа на інтерактивний метод дискусію, але має у собі ігровий сюжет та є легшою варіацією для дітей;
- ігрова ситуація – життєва ситуація, створена в рамках тієї чи іншої гри, з умовними, вигаданими, ігровими правилами [8];
- рольові ігри – це інсценізація, в якій діти уявляють себе в певному образі й діють відповідно до його особливостей або обіграють реальні життєві ситуації. Рольова гра – це соціальна активність, яку дитина використовує для відображення й подальшого розвитку своїх знань на певну тему;

- навчальні ігри – це вид гри, розроблений з метою кращого засвоєння навчального матеріалу за допомогою ігрових елементів. Навчальні ігри покликані допомогти людині у вивченні конкретних об’єктів, розробці концепцій, осмисленні історичних подій, культурного розвитку, а також освоєнні нових умінь в ході ігрового процесу [5];

- комп’ютерні ділові ігри – взаємодія людини (групи людей) з комп’ютером або декількох людей між собою за допомогою комп’ютера для розваг, навчання чи тренування;

Є багато варіантів ігрових технологій які можна використовувати для формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку. Важливо, щоб вихователь проявляв творчість під час підготовки до занять, бо саме це надасть можливість зробити цікаве, неповторне заняття і як результат педагогу буде цікаво працювати з дітьми, а діти швидше і легше запам’ятовують необхідний матеріал.

Отже, при плануванні заняття з медіаграмотності для дітей старшого дошкільного віку педагог повинен враховувати особливості психоемоційного розвитку дітей цієї вікової групи, а саме: конкретність мислення, легкість піддавання сугестії дітей дошкільного віку, пов’язаність із дією перших узагальнень. У плані заняття необхідно враховувати гігієнічні норми, якщо буде використовуватись комп’ютерна техніка, через те, що час роботи з гаджетами у дітей старшого дошкільного віку обмежений чіткими нормами. Для кращого засвоєння матеріалу рекомендуємо враховувати провідну діяльність дітей цієї вікової групи – гру, та проводити заняття в ігровій формі з використанням інтерактивних методів навчання, що сприятиме кращому засвоєнню вихованцями матеріалу заняття.

РОЗДІЛ 2

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОЦЕСУ ФОРМУВАННЯ МЕДІАГРАМОТНОСТІ ДІТЕЙ СТАРШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

2.1. Теоретичне обґрунтування програми формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку

Основними етапами формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку є діагностико-цільовий, інтеграційний, аналітичний.

Під час виконання першого етапу ми проводимо діагностику сформованості медіаграмотності дітей. Це надасть нам інформацію про те які знання діти мають з предмета, розробити програму відповідно до рівня знань вихованців.

На другому етапі – інтеграційному – відбувається формування мотивації до медіаосвітньої діяльності в усіх суб'єктів освітнього процесу ЗДО, отримання відповідних знань і набуття вмінь. Етап названо інтеграційним, що означає інтеграцію дій усіх суб'єктів освітнього процесу ЗДО, невіддільність формування мотивації до медіаосвіти; знань про медіаосвітні категорії, функції медіа, комп'ютер як новітній медійний засіб, небезпеки сучасних технічних пристроїв; умінь критично мислити й створювати найпростіші медіа разом із батьками та вихователями [16].

Під час підготовки до створення програми з формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку було досліджено розробки інших дослідників з даного питання.

У циклі занять «Зернинки медіаосвіти» змодельованої технології зібрано найкращий досвід із формування медіаграмотності ЗДО України. Зокрема, перспективною ідеєю є застосування різних видів медіаосвітньої роботи (розробник Т. Чашка), яка проводиться з дітьми старшого дошкільного віку: розробка методики обговорення мультфільму або іншого медіатексту (діяльність

педагога з медіа); робота зі сприйняття й аналізу мультфільмів (дії дітей із медіа); робота з друкованими фотографіями, листівками, з презентацією фотографій у форматі слайдів; малювання за мотивами медіатекстів; пошук мультиплікаційних героїв або героїв казок переглянутого медіатексту в книжках; прослуховування казок у режимі «Аудіозапис» та відтворення подій аудіоказки за фотографіями або книжковими ілюстраціями (операції з медіа) [26, с. 98].

О. Качура пропонує ще й такі форми роботи: «У позанавчальний час вихователь з дітьми може організувати листування електронною поштою або спілкування в соціальних мережах з педагогами та вихованцями інших дошкільних закладів, батьками вихованців, які в цей час знаходяться в інших містах, країнах, обмінюватись малюнками, фотографіями. Такий вид діяльності дозволить підвищити рівень медіаграмотності не тільки вихованців, але й педагогів. Крім того, спілкуючись таким чином з однолітками, дошкільник вчиться бути ввічливим, толерантним, набуває навички представити себе, вибудовувати стосунки, давати оцінку вчинкам і діям співрозмовника, товаришувати «на відстані». За допомогою скайп-спілкування група дошкільників «навідує» дитину, що захворіла і не ходить до дошкільного закладу. Таким чином вихованці вчаться проявляти турботу, піклуватися про інших, співчувати» [10, с. 119].

Під час оформлення програми з формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку ми дотримувались основних принципів навчання:

- послідовність: під час навчання потрібно починати від найлегшого і поступово надавати складніший матеріал, засвоєння якого буде ґрунтуватися на раніше отриманих знаннях;
- циклічність: не можна надати матеріал і більше його не використовувати. Необхідно закріплювати раніше вивчений матеріал, повертатися до нього;
- логічність: весь матеріал має бути обґрунтованим, пов'язаний між собою.

Під час підготовки до занять важливо створити перспективне планування

для того, щоб розподілити навантаження та мати можливість продумати наперед план заняття та якісно до нього підготуватися. Заняття з медіаграмотності потребують від вихователя якісної підготовки. Необхідно продумати які методи доречно використати під час заняття, підготувати наочність та необхідні матеріали до практичних занять. Якщо на занятті заплановано використання гаджетів, необхідно попередньо перевірити стан техніки, її налаштування, створити санітарно-гігієнічні умови які необхідні при роботі за комп'ютером.

Мета програми: формування медіаграмотності та медіакультури у дітей старшого дошкільного віку.

Функції програми:

- освітня – вчити розрізняти різні види медіапродукції, створювати власну медіапродукцію, розпізнавати правдиву інформацію та фейкову, користуватися різними джерелами інформації;
- розвивальна – розвивати критичне мислення, креативність;
- виховна – виховувати бажання вчитися, відповідальність.

Завдання програми:

- в доступній для віку дитини формі ознайомити з поняттями: «медіа», «інформація», «джерело інформації», різними джерелами отримання інформації;
- навчити створювати нескладні медіапродукти за допомогою дорослого;
- сформувати уявлення про різні види медіапродукції, способи їх використання;
- сформувати розуміння важливості вивчення курсу медіаосвіти, навчити дітей використовувати отримані знання у повсякденному житті.

Програма з формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку була створена на основі таких принципів:

- принцип науковості: при написанні програми було враховано особливості вікової дитячої психології, а також наукові досягнення у галузі медіаосвіти;
- принцип зв'язку із життям: під час занять з медіаосвіти,

використовуються ті інформаційні продукти, із якими діти стикаються у повсякденному житті;

- принцип доступності, наочності: матеріал було підібрано відповідно віковим особливостям дітей.

Актуальність створеної програми визначається необхідністю підготувати дітей старшого дошкільного віку до життя в умовах інформаційного суспільства, сформуванню основи культури спілкування, розвивати творчі та комунікативні здібності, критичне мислення за допомогою медіа.

Інноваційність і унікальність обраного напрямку освітньої діяльності за програмою передбачає реалізацію продуктивного, творчого підходу в медіаосвіті дошкільників за допомогою використання проєктної діяльності у процесі навчання.

Провідною ідеєю даної програми є використання медіаосвітніх технологій для впливу на розвиток дитини, підвищення рівня усвідомлення життєвих цінностей; формування бажання і вміння самостійно здобувати знання, здатність висловлювати власні думки й співпрацювати з однолітками, бути відкритими до спілкування.

Програма містить орієнтовне перспективне планування роботи з дітьми 6-го року життя, у якому представлені тематика орієнтовних занять, мета їх проведення, матеріали та зміст роботи. Вихователі можуть у межах реалізації програми використовувати різні медіазасоби (фотоапарат, ноутбук). А діти і собі матимуть можливість створювати різноманітні медіапродукти, що стануть результатом анімаційної творчості: мультимедійні проєкти, створення колажів тощо, що надає можливість дітям засвоїти необхідні практичні навички роботи з медіапродукцією, а також створення власного продукту.

Програма з формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку.

Заняття 1

Тема заняття: Знайомство з поняттями медіаосвіта та медіаграмотність.

Мета заняття: Познайомити дітей з поняттями медіаосвіта та медіаграмотність, формувати розуміння необхідності медіаосвіти, мотивувати дітей на вивчення даного курсу.

Обладнання: Мультимедійна дошка, презентація за темою заняття.

Форми роботи: Бесіда на тему: «Навіщо мені медіаосвіта?»; Створення асоціативного куща «Медіаосвіта».

Формування медіа компетентностей: Розуміння дітьми поняття медіаосвіта та медіаграмотність, навіщо потрібно вивчати медіапродукт як можна буде використовувати отримані знання.

Заняття 2

Тема заняття: Правила користування комп'ютером.

Мета заняття: Познайомити дітей з комп'ютером його будовою, правилами роботи за комп'ютером.

Обладнання: Комп'ютери, мультимедійна дошка, презентація: «Правила поведінки в мультимедійному кабінеті».

Форми роботи: Гра-привітання «Добрий день»; бесіда «Така цікава річ – комп'ютер»; екскурсія-огляд «Мультимедійний кабінет»; гімнастика для очей «Веселі рухи»; д/г «Що означає цей знак».

Формування медіа компетентностей: Діти знають правила поведінки у комп'ютерному класі, правила роботи за комп'ютером.

Заняття 3

Тема заняття: Небезпека в інтернеті.

Мета заняття: Познайомити дітей з небезпеками які є в інтернеті, чому важливо дотримуватись безпечної поведінки в інтернеті.

Обладнання: Комп'ютер, мультимедійна дошка, роздатковий матеріал

Форми роботи: Дискусія: «Які небезпеки є в інтернеті та як їм запобігти»;

вправа: «Безпечно - небезпечно» (Вихователь називає дії, а діти повинні назвати чи є вони безпечними та обґрунтувати свою позицію)

Формування медіа компетентностей: Діти знають правила безпечної поведінки в інтернеті, яку інформацію про себе не можна надавати.

Заняття 4

Тема заняття: Як захистити свої дані в інтернеті.

Мета заняття: Вчити дітей розпізнавати небезпеку в інтернеті, пояснити чому не можна надавати особисті дані та як діяти якщо шахраї отримали доступ до особистої інформації.

Обладнання: Презентація за темою заняття, мультимедійна дошка.

Форми роботи: Рольова гра: «Захисники особистих даних».

Формування медіа компетентностей: Діти знають яку інформацію не можна оприлюднювати в мережі, як діяти у випадках, коли шахраї отримали особисті дані.

Заняття 5

Тема заняття: Контрольне заняття.

Мета заняття: Закріпити отримані на попередніх заняттях знання та перевірити якість засвоєння знань.

Обладнання: Картинки із зображенням різних частин комп'ютера, роздатковий матеріал: червоні та зелені картки.

Форми роботи: Вправа: «Назви мені що це»; гра: «Безпечно - небезпечно».

Формування медіа компетентностей: Діти впевнено відповідають на запитання, чітко знають правила безпечної поведінки в інтернеті.

Заняття 6

Тема заняття: Пошукові системи в мережі інтернет.

Мета заняття: Познайомити дітей з доступними для них пошуковими системами, розповісти та продемонструвати на практиці способи їх використання.

Обладнання: Комп'ютери, презентація за темою заняття.

Форми роботи: Розповідь вихователя про пошукові системи, як

користуватися голосовим пошуком. Практична діяльність дітей

Формування медіа компетентностей: Діти вміють шукати необхідну їм медіапродукцію за допомогою голосового пошуку.

Заняття 7

Тема заняття: Джерела отримання інформації.

Мета заняття: Познайомити дітей з різними джерелами отримання інформації, їх перевагами та недоліками.

Обладнання: Демонстраційні матеріали: журнал, книга, фотографія, мультфільм.

Форми роботи: Бесіда: «Які існують джерела інформації».

Формування медіа компетентностей: Діти знають які є джерела пошуку інформації, їх переваги та недоліки

Заняття 8

Тема заняття: Кіно як джерело інформації

Мета заняття: Розповісти дітям про кіно, способи створення фільмів, про їх цінність в житті людини.

Обладнання: Відео про створення кіно, мультимедійна дошка.

Форми роботи: Бесіда: «Мій улюблений фільм».

Формування медіа компетентностей: Діти знають як знімаються фільми, навіщо вони потрібні.

Заняття 9

Тема заняття: Проектна діяльність. Створення мініфільму.

Мета заняття: Мотивувати дітей до створення власного інформаційного продукту, розвивати творчість, уяву, мислення, закріпити знання отримані на попередніх заняттях, Продовжувати вчити дітей працювати у команді.

Обладнання: Камера, декорації та костюми до фільму.

Форми роботи: Проектна діяльність: «Знімаємо кіно».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють створювати короткометражні фільми за допомогою дорослого

Заняття 10

Тема заняття: Презентація проєкту.

Мета заняття: Вчити дітей презентувати свою проєктну роботу, виступати перед аудиторією, виховувати бажання підтримувати один одного, розвивати вміння надавати критично оцінку своїй роботі, а також роботі однокласників. Вчити лаконічно та тактично оцінювати роботи один одного.

Обладнання: Мультимедійна дошка.

Форми роботи: Перегляд робіт дітей, рольова гра: «Кінокритики».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють аналізувати власну роботу, а також роботи своїх однокласників та надавати відгук до фільму.

Заняття 11

Тема заняття: Книги як джерело інформації.

Мета заняття: Розширити та доповнити знання дітей про книги, їх користь для людини. Мотивувати дітей читати книги, прищеплювати любов до літератури.

Обладнання: Книги з малюнками та без них.

Форми роботи: Бесіда: «Моя улюблена книга»; вправа: «Шлях книги від автора до читача».

Формування медіа компетентностей: Діти знають етапи створення книги, правила користування книгою.

Заняття 12

Тема заняття: Проєктна діяльність. Створення власної книги.

Мета заняття: Закріпити отримані на попередніх заняттях знання, розширити та доповнити знання дітей про створення книг, роботу авторів, літографії. Розвивати творчість та уяву дітей, бажання створювати щось нове. Виховувати любов до книг, привчати дітей до дбайливого ставлення до книги.

Обладнання: Клей, картон, папір, різні ілюстрації.

Форми роботи: Творча робота: «Створення книги».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють планувати створення книги, та за допомогою дорослого можуть створити власну книгу.

Заняття 13

Тема заняття: Презентація проєкту.

Мета заняття: Вчити дітей презентувати свою проєктну роботу, виступати перед аудиторією, виховувати бажання підтримувати один одного, розвивати вміння надавати критично оцінку своїй роботі, а також роботі однокласників. Вчити лаконічно та тактовно оцінювати роботи один одного.

Обладнання: Роботи дітей.

Форми роботи: Виступи дітей «Презентація книги».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють презентувати свою роботу, аналізувати та надавати відгук стосовно своєї та роботи однокласників.

Заняття 14

Тема заняття: Мультфільм як джерело отримання інформації.

Мета заняття: Розповісти дітям про різні види мультфільмів, їх жанри та способи створення. Надати інформацію про користь мультфільму у дослідженні навколишнього світу, а також про недоліки даного джерела інформації. Вчити дітей обирати мультфільми.

Обладнання: Екран для анімації, картки з послідовним зображенням рухів тварин, ватман, пластилін, картон, ножиці, фарби.

Форми роботи: Бесіда «Хто любить мультфільми»; ілюстрована розповідь: «Світ анімацій»; д/г: «Назви вид мультфільму»; вправа: «Оживи малюнок».

Робота в підгрупах: виготовлення матеріалів для власного мультфільму (малювання фону, ліплення персонажів, створення знімального майданчику, малювання кадрів – розкадрування).

Формування медіа компетентностей: Діти знають види мультфільмів та способи та етапи їх створення.

Заняття 15

Тема заняття: Проєктна діяльність. створення мультфільму за допомогою пластилінової анімації.

Мета заняття: Вчити дітей створювати мультфільм, послідовно пересувати

персонажів мультфільму, користуватись фотоапаратом, самостійно озвучувати мультфільм.

Обладнання: Знімальна плочинка, персонажі мультфільму фотоапарат, записи фонової музики, лампа для освітлення.

Форми роботи: Бесіда: «У якій казці побував ти...»; вправа «Стоп-кадр»; драматизація уривків з казки; вправа: «Покажи один рух».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють створювати власні мультфільми за допомогою пластилінографії.

Заняття 16

Тема заняття: Презентація проєкту.

Мета заняття: Вчити дітей презентувати свою проєктну роботу, виступати перед аудиторією, виховувати бажання підтримувати один одного, розвивати вміння надавати критично оцінку своїй роботі, а також роботі одногрупників. Вчити лаконічно та тактовно оцінювати роботи один одного.

Обладнання: Комп'ютер або телевізор, цифровий варіант мультфільму.

Форми роботи: Гра-привітання «Добрий ранок»; бесіда: «Як ми створювали мультфільм»; вправа «Придумай фінал»; перегляд мультфільмів; динамічна пауза: «Уяви себе тваринкою»; д/г: «Інтерв'ю».

Формування медіа компетентностей: Діти вміють презентувати власну роботу, знають етапи створення мультфільму.

Заняття 17

Тема заняття: Музика як джерело отримання інформації.

Мета заняття: Розповісти дітям про різні жанри музики, розкрити пісні не тільки з культурної точки зору, а й як джерело отримання інформації, вчити дітей аналізувати текст пісні, розвивати увагу, пам'ять, мислення.

Обладнання: Аудіопрогравач, презентація до теми заняття.

Форми роботи: Вправа: «Яка це пісня»; бесіда: «Які пісні я знаю».

Формування медіа компетентностей: Діти знають та розрізняють різні жанри музики.

Запропоноване планування є гнучким, і може змінюватися в залежності від

матеріального забезпечення закладу дошкільної освіти, а також потреб дітей. Під час проведення контрольних заходів вихователь відстежує рівень засвоєння знань своєю групою і може повертатися до попередньої теми за потреби.

Важливо зробити акцент на презентації проєктної діяльності дітей. Це буде впливати не лише на вміння презентувати себе, а і на вміння аналізувати побачені виступи своїх однолітків, що необхідно для розвитку критичного мислення.

Як зазначалося у розділі 1, діти сприймають інформацію легше, якщо використовують її у своїй практичній діяльності. Також під час теоретичних занять, коли ми тільки знайомимо дітей з поняттями та різними джерелами інформації добре використовувати різні ігри, щоб ще на моменті надання дітям необхідного матеріалу мати змогу проаналізувати чи зрозумілий для дітей матеріал та як вони його засвоїли.

Можна використовувати різні ігри, але на нашу думку, через те, що на заняттях з медіаосвіти ми знайомимо дітей з комп'ютером, то доречно буде провести одну-дві онлайн гри які будуть відповідати темі заняття, а також це буде можливість закріпити вміння дітей користуватися комп'ютером.

Є три варіанти пошуку ігор для занять з медіаосвіти:

1. Вихователь може знайти необхідні ігри у вільному доступі через мережу інтернет, але саме розвивальних ігор з медіаосвіти українською мовою не так і багато, тому можуть виникнути складнощі з підбором матеріалу.

2. Придбати готові ігри через освітні платформи: зараз багато викладачів діляться своїми роботами на різних освітніх платформах, це дає можливість зекономити час і знайти все в одному місці, але не завжди вистачає фінансування на придбання вже готової медіапродукції закладом освіти, до того ж ці матеріали не завжди можуть підійти саме для вашого заняття.

3. Створити онлайн гру самостійно: з одного боку цей варіант займає найбільше часу та роботи вихователя, але має низку переваг:

- ви можете створити гру яка буде підходити саме під ваше заняття, для ваших дітей;
- ви можете створити гру з декількома рівнями різної складності для

того, щоб діти мали змогу більш якісно засвоїти матеріал;

- ви зможете продемонструвати дітям свій рівень володіння комп'ютером, чим викличете у дітей ще більше зацікавлення предметом.

Можна залучити дітей до створення гри. Наприклад діти можуть придумати завдання чи знайти картинки до гри у мережі інтернет і це вже буде групова проєктна діяльність. Також така організація роботи надасть можливість побудувати партнерські стосунки між вихователем та дітьми.

Процес створення гри може показатися складним та виснажливим, але наразі існує багато різних онлайн платформ для створення ігор які значно полегшують це завдання. Наприклад Kahoot, LearningApps та ін. Також можна використовувати відруковані завдання, вони можуть бути одноразовими та багаторазовими. Для того, щоб зробити відрук багаторазовою її необхідно заламінувати. Можна зробити завдання на липучках або використовувати для виконання завдання маркер який з ламінованої поверхні легко можна стерти.

Важливо при формуванні медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку залучати батьків до цього процесу. У сім'ї закладаються основи розвитку дитини, відбувається її первинна соціалізація, формується ставлення до себе та довкілля. Своєю чергою, у закладі дошкільної освіти дитина навчається взаємодіяти з однолітками, організовувати власну діяльність. Відбувається подальше вмотивування її ціннісної ієрархії і поведінки. Ефективність дошкільного виховання значною мірою визначається тими відносинами, що складаються між вихователями і батьками.

Саме тому необхідно, щоб дитячий садок та сім'я співпрацювали. Тільки так можливо забезпечити неперервність виховних впливів та створити сприятливі умови для реалізації єдиних вимог щодо формування і розвитку кожної дитини. Необхідно, щоб заклад дошкільної освіти та батьки дотримувалися однієї моделі навчання та виховання дитини інакше можуть виникати суперечності і педагогічний вплив не матиме високої результативності.

При роботі з батьками можна використовувати наступні форми роботи:

- 1) Індивідуальні форми роботи:

- анкетування;
- співбесіди;
- консультації;
- телефонний зв'язок;

2) Групові форми роботи:

- консультації;
- збори;
- практикуми;
- школа молодих батьків;
- засідання батьківського комітету;
- дні відкритих дверей.

У розробленій нами програмі зазначені заняття з презентації проєктів дітей. Бажано на ці заняття запрошувати батьків вихованців. Таким чином батьки можуть самостійно побачити рівень сформованості медіа компетентностей своїх дітей, роботу вихователя. Після проведення відкритого заняття важливо провести бесіду з батьками для того, щоб отримати зворотній зв'язок, надати відповіді на запитання які могли виникнути під час спостереження за заняттям, а також надати консультацію стосовно подальшої роботи з формування медіаграмотності.

Також під час поточної роботи ми можемо надавати консультації батькам, надсилати результати діяльності дітей за допомогою онлайн ресурсів. Це полегшує контакт між ЗДО та батьками, бо через зайнятість на роботі чи з інших причин не всі можуть відвідувати батьківські збори, а також онлайн спілкування надає можливість швидко вирішувати питання, не чекаючи на зустріч. Крім того ми маємо залучати батьків до роботи з дітьми, наприклад запропонувати створення медіапродукту: «Моя сім'я». Це може бути фільм або фоторепортаж. Такі форми роботи допомагають дітям легше засвоїти матеріал, а також цікаво та продуктивно провести час. Після виконання всіх попередніх етапів ми переходимо до третього аналітичного етапу. На аналітичному етапі аналізується медіаосвітня діяльність суб'єктів освітнього процесу ЗДО.

2.2. Моніторинг процесу сформованості медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку

У державі здійснюється постійний контроль за рівнем якості дошкільної освіти. Враховуючи це, особливої актуальності набуває проблема моніторингу якості освіти. Ключовими моментами в моніторингових процедурах є стандартизація (створення стандартів, еталонів), одержання нової інформації у процесі оцінювання явищ і об'єктів. Формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку дуже складний процес і потребує ретельної підготовки, а для досягнення мети цього завдання необхідна розробка методики наукового дослідження цієї проблеми. Для моделювання методики дослідження з теми «Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку» провідними є два чинники: її ідея та наукові підходи до організації наукових розвідок.

У методиці дослідження заплановані такі етапи:

- 1) концептуально-теоретичний;
- 2) діагностико-цільовий;
- 3) проведення констатувального експерименту;
- 4) моделювально-технологічний;
- 5) етап формувального експерименту;
- 6) рефлексивно-результативний.

При визначенні методів діагностики сформованості медіаграмотності необхідно враховувати її структуру. З метою з'ясування структури проаналізовано наукові праці, умовно поділені на дві групи: присвячені структурі сформованості знань, умінь, компетентностей дітей старшого дошкільного віку.

Цікавий підхід до визначення структури медіаграмотності запропонували американські вчені С. Шейбе, Ф. Рогоу, які порівнюють медіаграмотність зі складною плетеною тканиною з багатьма перехресними смугами різної ширини та кольорів, що де коли перекриваються, затемнюються, змішуються або існують

у додаткових, але паралельних світах. Автори зазначають: «Різноманітні інтереси, які приводять людей до освіти з медіаграмотності, можуть бути дуже відмінні: від захоплення медіа (в дусі вивчення історії мистецтв або літературознавства) до освіти споживача (виникнення культури «покупцю, бережися» в суспільстві, коли очікується, що споживач має бути поінформований, щоб захистити себе), до культурології (яка вивчає взаємодію медіа та культури для пояснення, яким чином медіа формують суспільство, особливо ставлення до таких суспільних питань, як расизм, сексизм, гомофобія та матеріалізм), до питань батьківства та релігії» [25, с. 61].

Водночас С. Шейбе й Ф. Рогоу звертають увагу на досягнення успіху тими вчителями, які, використовуючи медіа, змогли зробити заняття цікавішими, пов'язаними з життям учнів поза школою. Проте все більше зростає значення креативності: педагоги повинні, поєднуючи різноманітні нитки, плести власну тканину. Так само якісне заняття з медіаграмотності передбачає використання цих ниток і тканин [25, с. 61]

С. Шейбе й Ф. Рогоу, трактують медіаграмотність як набір навичок, визначаючи їх. Для медіаграмотної особи притаманні навички:

- 1) доступу (вона повинна мати фізичний доступ до сучасних медіатехнологій та високоякісного контенту і знати, як використовувати ці технології ефективно);
- 2) розуміння (розуміти прості однозначні меседжі, які надходять із медіаджерел, як необхідну передумову для досягнення здатності ставити аналітичні питання стосовно цих меседжів);
- 3) усвідомлення (звертати достатньо уваги, щоб помічати наявність медіамеседжів та їхню роль у житті);
- 4) аналізу (декодувати медіамеседжі для їх критичного й самостійного осмислення);
- 5) оцінювання (робити свідомі обґрунтовані судження про цінність або корисність медіамеседжів для певних цілей);
- 6) творення (створювати медіамеседжі для різноманітних цілей і

використовувати численні медіа формати);

7) рефлексії (розмірковувати, яким чином особистий досвід та цінності впливають на реакцію та на створення медіамеседжів, а також оцінювати весь спектр потенційних наслідків вироблення таких медіамеседжів для самого себе та для інших);

8) участі (ініціювати або приєднуватися до спільних заходів, що реалізуються як результат використання таких інтерактивних медіатехнологій, як вікіпедія, соціальні мережі та віртуальні світи).

Отже, учені С. Шейбе, Ф. Рогоу суттєвого значення в структурі медіаграмотності надають аналізу й рефлексії, а також бажанню творити, діяти, використовуючи здобуті знання [25, с. 60].

Нідерландська організація *Mediawijzer.net*, яка спеціалізується на медіаграмотності, звернулася до експертів, щоб визначити, які мають бути компетентності медіаграмотної людини. На основі їхніх відповідей було створено модель, у яку щороку будуть вноситися зміни: і незначні, і суттєві. Остаточним результатом є одна всеохопна модель, яка включає десять компетентностей із медіаграмотності, об'єднаних у чотири групи:

1. Розуміння (розуміння все більшого впливу ЗМІ на суспільство; розуміння того, як побудовані ЗМІ; розуміння того, як медіа забарвлюють реальність).

2. Використання (використання обладнання, програмного забезпечення й додатків; орієнтація в медіасередовищі).

3. Комунікація (пошук та обробка інформації; створення контенту. Теперішнє медіасуспільство – це суспільство 2.0.; використання соціальних мереж).

4. Стратегія (розмірковування про власне використання медіа; досягнення цілей за допомогою засобів масової інформації) [3].

Отже, за визначенням Г. Єльнікової та З. Рябової [21], моніторинг – це складова процесу управління, яка полягає в безперервному спостереженні та аналізі діяльності об'єктів із відстеженням динаміки їх змін та поточним

спрямуванням цих змін на бажаний результат.

Поняття «моніторинг» близьке до таких загальнонаукових понять, як «контроль», «рефлексія», «опитування», «експертиза», «оцінювання», «діагностика», «спостереження» тощо. Проте моніторинг відрізняється від зазначених процесів і має свої особливості. Він є цілісною системою, яка реалізує багато функцій: постійний збір інформації, її структурування, аналіз, зворотний зв'язок, пошук проблемних питань тощо.

У процесі формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку ми виконуємо контрольні роботи для того, щоб дослідити рівень засвоєння дітьми навчального матеріалу, а також якість його засвоєння. Завдяки отриманим результатам вихователь має змогу за потреби коригувати освітній процес для досягнення кращого результату.

Існує декілька видів контрольних заходів: вхідний, поточний та підсумковий.

Вхідний контроль проводиться на початку навчання з нової навчальної дисципліни з метою визначення готовності дітей до її засвоєння. За результатами вхідного контролю розробляються заходи з надання індивідуальної допомоги у засвоєнні матеріалу, редагування навчального процесу тощо.

Поточний контроль відбувається під час вивчення навчальної дисципліни з метою перевірки якості засвоєння інформації та у разі необхідності повернення до пройденої теми саме у період вивчення курсу. Також поточний контроль дає можливість зрозуміти кому із дітей необхідна додаткова допомога у засвоєнні навчальної програми чи надавати складніші завдання для дітей які показали високий рівень.

Підсумковий контроль відбувається по закінченню вивчення курсу, його основна задача – визначити рівень засвоєння матеріалу дітьми з усього курсу, перевірити чи необхідне повторне проведення курсу індивідуально або з групою, в залежності від отриманих результатів.

Є певні критерії за допомогою яких оцінюється рівень засвоєння знань дітьми. До критеріїв сформованості медіаграмотності дітей старшого

дошкільного віку відносять:

1) мотиваційно-ціннісний (мотивація до медіаосвіти, диференціація морально-етичних цінностей (на основі визначення добрих і злих героїв у медіа, добрих і поганих вчинків);

2) пізнавально-комунікативний (знання про медіа, новітні медійні засоби, небезпеки сучасних медіа для дитини, здатність до полісуб'єктної взаємодії, дотримання правил спілкування в медіа);

3) діяльнісно-креативний (уміння знаходити інформацію і перевіряти її, створювати медіа (дитячу газету з малюнків, фотографій), ініціюючи творчі ідеї, самостійність у подоланні труднощів);

4) емоційний (переживання позитивних емоцій під час створення медіа або їхнього використання) [7].

Названі критерії ми можемо розділити за рівнями засвоєння на високий рівень, достатній та низький.

При високому рівні засвоєння курсу з медіаосвіти дитина проявляє зацікавленість предметом, розуміє необхідність вивчення курсу з медіаосвіти, дитина обізнана у видах медіа, вміє користуватися комп'ютером, дотримується правил та норм роботи за ним, вміє знаходити інформацію, фільтрувати її, відрізняти правду від неправди, знає та називає способи перевірки інформації, обізнана у способах захисту своєї особистої інформації у соціальних мережах, можуть самостійно або за невеликої допомоги дорослого створювати власний медіапродукт.

Для достатнього рівня характерне часткове усвідомлення необхідності та важливості розвитку медіаграмотності, знає частково які існують медіа, володіє певними знаннями про них. Знають як добути інформацію та проаналізувати її. Вміють створювати медіапродукцію за допомогою дорослого, переважно дотримуються безпечної поведінки в інтернеті.

До критеріїв низького рівня засвоєння медіаграмотності можна віднести: відсутність зацікавлення у вивченні курсу з медіаосвіти, дитина не розуміє навіщо їй це потрібно. Має низький рівень обізнаності з різноманітністю медіа,

їхніми функціями; сучасними медійними засобами (що таке комп'ютер, його функції); джерелами інформації, вибором джерела інформації, способами перевірки істинності джерела, шляхами розрізнення правди й неправди в медіа, не можуть створити власний медіапродукт без сторонньої допомоги та додаткової мотивації.

Для того, щоб визначити рівень сформованості медіаграмотності використовується комплекс діагностичних методів. До нього входять: спостереження, проєктна діяльність (аналіз готової медіапродукції дитини).

До проведення спостереження висуваються наступні вимоги:

- активність (не споглядання об'єкта, а пошук і фіксація дослідником потрібного ракурсу його бачення);
- цілеспрямованість (увага повинна фіксуватися тільки на явищах, що цікавлять);
- планомірність і навмисність (проходження за певним планом або сценарієм);
- системність (ведення за певною системою для багаторазового сприйняття об'єкта в заданих режимах)[4].

Під час проведення опитування потрібно дотримуватися таких вимог:

- етичність;
- відсутність соціальної детермінованості;
- змістовність;
- виключення можливості неоднозначного тлумачення запитань;
- уникнення використання спеціальних термінів та іноземних слів;
- потрібно налагодити довірливу, позитивну атмосферу для того, щоб дати дитині можливість розкритися і не боятися помилитися.

При проведенні бесіди для дослідження рівня засвоєння знань з медіаграмотності ми можемо використовувати наступні запитання:

1. Чи знайоме Тобі слово «медіа»? Як думаєш, що це таке?
2. Що таке інформація?
3. Що таке маніпуляція?

4. Якщо Ти хочеш про щось довідатися, як це зробиш?
5. У Тебе вдома є телевізор? Комп'ютер? Смартфон?
6. Ти чув коли-небудь, що не можна довго дивитися телевізор?
7. Чи маєш Ти мобільний телефон / смартфон? Чи користуєшся мобільним телефоном / смартфоном батьків? З якою метою? Чи давно користуєшся?
8. Чи користуєшся комп'ютером? Чи давно користуєшся? З якою метою?
9. Чи використовуєш вдома без дозволу батьків смартфон, планшет, комп'ютер?
10. Чи переглядаєш дитячі книжечки, журнали?
11. Що Тобі подобається найбільше: переглядати дитячі журнали, книжечки, дивитися телевізор, грати ігри на комп'ютері чи смартфоні?
12. Ти чув коли-небудь, що не завжди те, що написано в газетах, журналах, книжках, є правдою? Ти знаєш, що автори книг, статей можуть припускатися помилок? Іноді спеціально, а іноді – ні.
13. Як перевірити, чи є правдою те, що написано в дитячих книжечках, журналах, показано на екранах телевізора, наприклад у рекламі?
14. Чи любиш із батьками розмовляти про казкових героїв, їхні вчинки, що вони роблять добре, а що – неправильно?

Не випадково оцінювання навчальних досягнень дітей проводиться комплексно. Так ми маємо змогу коректно та найбільш точно оцінити рівень знань дитини. Також такий підхід дає можливість вихователю можливість зрозуміти який спосіб контролю знань підходить йому та дітям. Є ті хто соромиться відповідати усно, але при цьому у практичній діяльності проявляється на найвищому рівні та навпаки.

Узагальнюючи вищезазначений матеріал, ми можемо зробити висновок, що проведення моніторингу навчальних досягнень дошкільників потребує від вихователя всесторонньої підготовки та системної роботи.

У реалізації медіаосвіти актуальною проблемою є розробка діагностичного інструментарію сформованості медіаграмотності старших дошкільників. На основі аналізу наукових розвідок учених, власних досліджень виокремлено такі критерії сформованості медіаграмотності: мотиваційно-ціннісний (усвідомлення

доцільності медіаосвіти, диференціація морально-етичних цінностей та оцінних суджень), пізнавально-комунікативний (знання про медіа, комп'ютер як новітній медійний засіб, про небезпеки сучасних медіа для дитини; спілкування на теми медіаторів), діяльнісно-креативний (здатність створювати медіапродукцію, творча активність під час її створення; дотримання правил безпечної поведінки при використанні медіа), емоційний (переживання позитивних емоцій під час створення медіапродукції або її використання).

Відповідно до критеріїв визначено рівні сформованості медіаграмотності: високий, достатній (середній) і низький. Дітям, які проявляють високий рівень сформованості медіаграмотності, притаманне усвідомлення важливості, доцільності навчання про медіа та освіти через медіа і для медіа; вони обізнані з різноманітністю медіа, комп'ютером як медіазасобом; знають, як отримувати інформацію, як відрізнити правду від неправди в медійних повідомленнях, як перевірити достовірність інформації, які існують медійні загрози; ознайомлені, що є інтелектуальна власність і за привласнення твору іншого автора настає відповідальність; критично аналізують медіапродукцію для дітей; уміють створювати медійні засоби (малюнки, фотогазети, комікси), проявляючи креативність.

Діти достатнього рівня сформованості медіаграмотності характеризуються частковим усвідомлення важливості, доцільності навчання про медіа та освіти через медіа і для медіа; обізнаністю на середньому рівні з різноманітністю медіа, комп'ютером як медіа засобом; вони знають, як отримувати інформацію, як відрізнити правду від неправди в медійних повідомленнях, як перевірити достовірність інформації, які існують медійні загрози; про відповідальність за привласнення твору іншого автора; критично аналізують медіапродукцію для дітей; уміють створювати медійні засоби (малюнки, фотогазети, комікси), для них притаманна ситуативність у продукуванні творчих ідей.

Для представників низького рівня сформованості медіаграмотності притаманні відсутність усвідомлення важливості медіаосвіти, її користі для дитини; вони мають низький рівень обізнаності з різноманітністю медіа, їхніми

функціями; сучасними медійними засобами (що таке комп'ютер, його функції); джерелами інформації, вибором джерела інформації, способами перевірки істинності джерела, шляхами розрізнення правди й неправди в медіа; про відповідальність за привласнення твору іншого автора; у них низький рівень сформованості вміння дотримуватися правил безпечної поведінки під час роботи з комп'ютером (можуть вдома безцільно клацати по клавіатурі 2–3 години поспіль), вони користуються гаджетами без дозволу батьків; переживають позитивні емоції під час використання медійної продукції, проте не хочуть її аналізувати.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі подано теоретичне узагальнення та запропоновано практичне розв'язання наукової проблеми формування основ медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку, що надало можливість зробити висновки.

Проаналізовано теоретико-методичні та психолого-педагогічні засади формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку і визначено, що у науково-педагогічній літературі приділяється значна роль формуванню медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку.

З'ясовано зміст і концепти поняттєвих конструкцій, що становлять категоріальний апарат дослідження: «медіаосвіта», «медіаграмотність», «аналіз», «неправдива інформація», «гра», «технологія», «ігрові технології», «програма».

Для перевірки якості засвоєння навчального матеріалу дітьми, було досліджено методи контрольних заходів та доведено ефективність проведення моніторингу навчальних досягнень дошкільнят.

Під час аналізу психолого-педагогічної літератури ми отримали інформацію про розвиток мислення дітей старшого дошкільного віку, що дало нам можливість розробити програму з формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку шляхом проведення ігор, проектної діяльності, контрольних заходів. Ця програма логічно сконструйована, відповідає меті курсу з медіаосвіти, віковим особливостям дітей старшого дошкільного віку.

При експериментальній перевірці програми на базі Закладу дошкільної освіти (ясла-садка) № 45 «Ліхтарик» Запорізької міської ради були отримані позитивні результати. Це дає підстави вважати виконаними завдання дослідження й досягнутою його мету.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти: наказ Міністерства освіти і науки від 12.01.2021 р. № 33. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf. (дата звернення: 14.08.2023).
2. Браїлко Т. Особливості мислення старших дошкільників. Харків: Ранок, 2010. 160 с.
3. Бути медіаграмотним: десять необхідних компетентностей. Detector Media, 24 травня 2017. URL: https://ms.detector.media/mediaprosvita/mediaosvita/buti_mediagramotnim_desyat_neobkhdnix_kompetentnostey/ (дата звернення: 14.07.2023).
4. Вимоги до організації і проведення спостереження. Studies. URL: <https://studies.in.ua/mpd-ekzamen/3136-vimogi-do-organzacyi-provedennya-sposterezhennya.html>. (дата звернення: 01.10.2023).
5. Герасимович М. Медіаосвіта в Україні як чинник на шляху становлення інформаційного суспільства *Портал з медіаосвіти і медіаграмотності для викладачів, вчителів, батьків, підлітків та дітей*. URL: <https://medialiteracy.org.ua/mediaosvita-v-ukrayini-yak-chynnyk-na-shlyahu-standovlennya-informatsijnogo-suspilstva/>. (дата звернення: 22.09.2023).
6. Глушко З. Ігрові технології навчання як ефективні засоби розвитку пізнавальних інтересів учнів початкової школи : методичні рекомендації. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rekomendaci-igrovi-tehnologi-navchannya-yak-efektivni-zasobi-rozvitku-piznavalnih-interesiv-uchniv-pochatkovo-shkoli-338015.html#:~:text=%D0%86%D0%B3%D1%80%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%82%D0%B5%D1%85%D0%BD%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%97%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%> (дата звернення: 11.08.2023).
7. Дорош М., Шутов Р. Три креативні способи інтеграції онлайн-

сервісів в урок. *Нова українська школа*. URL: <https://nus.org.ua/articles/try-kreatyvni-sposoby-integratsiyi-onlajn-servisiv-v-urok/>. (дата звернення: 01.10.2023).

8. Єльнікова Г., Рябова З. Оцінювання якості освіти в загальноосвітньому навчальному закладі на основі проведення моніторингових процедур. *Практика управління закладом освіти*. 2008. № 8(25). С. 20–27.

9. Ігрова ситуація. *Психологіс – енциклопедія практичної психології*. URL: http://psychologis.com.ua/igrovaya_situaciya. (дата звернення: 23.08.2023).

10. Качура О. Інтеграція медіаосвіти в освітній процес закладу дошкільної освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2017. Т. 1. № 12. С. 1. URL: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/02/> (дата звернення: 13.09.2023).

11. Користь рольових ігор для розвитку дітей. URL: <https://childdevelop.com.ua/articles/develop/2827/#:~:text=Рольова%20гра%20-%20це%20інсценізація,%20в,своїх%20знань%20на%20певну%20тему>. (дата звернення: 01.10.2023).

12. Коропатник М. Медіаосвіта в Україні: історія і сьогодення. стаття. *Чернігів : Сіверянський літопис*, 2016. № 3. С. 159–174.

13. Кузьма І. Формування медіаграмотності дітей старшого дошкільного віку: теорія і технологія: монографія / за наук. ред. проф. В.М. Чайки. Тернопіль : Осадца Ю.В., 2019. С. 188.

14. Любченко І. Розвиток логічного мислення у старших дошкільників як запорука успішного навчання і виховання. *Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету*. Ч. 3. 2014. С. 209–214.

15. Люта Р. Формування медіаграмотності дітей дошкільного віку. Медіапроект. *ВсімОсвіта. Сервіс для обміну педагогічним досвідом!* URL: <https://vsimosvita.com/formuvannya-mediagramotnosti-ditej-doshkilnogo-viku-mediaprojekt/>. (дата звернення: 01.10.2023).

16. Методи навчання. *Педрада (Портал освітян України)*. URL: https://oplatforma.com.ua/article/2361-metodi-navchannya#anc_2. (дата звернення: 01.10.2023).

17. Найдьонова Л., Слюсаревський М. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. Київ : Ін-т соц. та політ. психології НАПН України, 2016. 16 с.
18. Нестеренко О. Медіаграмотність та медіаосвіта. *BiblioПорадник*. URL: http://bibliografinform.blogspot.com/p/blog-page_80.html. (дата звернення: 22.09.2023).
19. Олійник Д. Формування медіаграмотності у дітей дошкільного віку на базі закладу дошкільної освіти. *Science and innovation of modern world : the 5th International scientific and practical conference (United Kingdom, London, January 25-27, 2023)*. London : Cognum Publishing House, 2023. С. 296–300
20. Пилипчук Р. Комп'ютерна гра. *Енциклопедія Сучасної України ЕСУ*. URL: <https://esu.com.ua/article-4393>. (дата звернення: 01.10.2023).
21. Радченко Л. Гра як спосіб кращого засвоєння навчального матеріалу. URL: <https://naurok.com.ua/gra-yak-sposib-kraschogo-zasvo-nnya-navchalnogo-materialu-185853.html>. (дата звернення: 10.05.2023).
22. Рицик Ю. Нова українська школа: чи потрібна педагогам та учням інформаційно- комунікаційна компетентність?. *Портал з медіаосвіти і медіаграмотності для викладачів, вчителів, батьків, підлітків та дітей*. URL: <https://medialiteracy.org.ua/nova-ukrayinska-shkola-chy-potribna-pedagogam-ta-uchnyam-informatsijno-komunikatsijna-kompetentnis>. (дата звернення: 01.10.2023).
23. Санітарно-гігієнічні вимоги до організації роботи дітей з комп'ютером : учбові матеріали для студентів і школярів України. URL: <http://um.co.ua/13/13-5/13-503.html> (дата звернення: 01.10.2023).
24. Семенов О. Теоретико-методичні засади формування творчої спрямованої особистості старшого дошкільника у позашкільному навчальному закладі : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.07 / Нац. акад. пед. наук України, Ін-т проблем виховання. Київ, 2017. 542 с.
25. Система роботи з інфомедійної грамотності в освітньому процесі. Офіційний сайт дошкільного навчального закладу № 6 Шоколадка.

URL:<https://dnz6.edu.vn.ua/platforma-dya-czifrova-osvta/608-systema-roboty-z-infomedijnoji-gramotnosti-v-osvitnomu-procesi.html> (дата звернення: 01.10.2023).

26. Чашка Т. Розвиток мовлення дошкільників засобами медіа. Практична медіаграмотність: міжнародний досвід та українські перспективи: матер. Четвертої міжнар. наук.-практ. конф. (18–19 березня 2016 р.). Київ: Центр Вільної Преси, Академія української преси, 2016. С. 93–108.

27. Шейбе С., Рогоу Ф. Медіаграмотність: Підручник для вчителів / Перекл. з англ. С. Дьома; за загал. ред. В. Ф. Іванова, О. В. Волошенюк. Київ: Центр Вільної Преси, Академія Української Преси, 2017. 319 с.

28. Щвець Г. Сучасні інноваційні методи викладання у вищій школі. URL: <https://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/42#>: (дата звернення: 01.10.2023).

29. Steinberg V., Manko N., Vakhidova L., Fatkhulova D. Visual Didactic Regulations as Tools for Educational Activities: Development and Applied Aspects. *Education and Science*. 2021. Т. 23, No. 6. P. 126–152. DOI: 10.17853/[1994-5639-2021-6](https://doi.org/10.17853/1994-5639-2021-6).

30. Tkachenko T., Prokopchuk V., Kurinna A., Strikhar O., Bilozerska S. Artistry as a Factor of the Professionalism of the Future Teacher. *Revista Romaneasca pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Part. 14. № 4, P. 112–127.

31. Touloumakos A. Expanded Yet Restricted: A Mini Review of the Soft Skills Literature. *Frontiers in Psychology*. 2020. Vol. 11. P. 1-6.

32. Frolov D., Kurinaya A. Popular science literature as a means of development of universal competences of modern enlightenment: interdisciplinary aspect. *Project approach in the didactic process of universities – international dimension*. 2020. Part 2. P. 41–51.

33. Zhang A. Peer assessment of soft skills and hard skills. *J. Inf. Technol.* 2012. P. 155–168.

**Декларація
академічної доброчесності
здобувача ступеня вищої освіти ЗНУ**

Я, Демиденко Інеса Миколаївна, студентка 2 курсу, заочної форми здобуття освіти, факультету соціальної педагогіки та психології, спеціальності 012 «Дошкільна освіта», Освітньої програми «Дошкільна освіта», адреса електронної пошти demidenkoinessa@gmail.com

- підтверджую, що написана мною кваліфікаційна робота на тему: «Формування медіаграмотності у дітей старшого дошкільного віку» відповідає вимогам академічної доброчесності та не містить порушень, що визначені у ст. 42 Закону України «Про освіту», зі змістом яких ознайомена;

- заявляю, що надана мною для перевірки електронна версія роботи є ідентичною її друкованій версії;

- згодна на перевірку моєї роботи на відповідність критеріям академічної доброчесності у будь-який спосіб, у тому числі за допомогою інтернет-системи, а також на архівування моєї роботи в базі даних цієї системи.

_____ (Демиденко І.М.)

_____ (Курінна А.Ф.)